

Effektrapport IOGT-NTO-rörelsen ideell förening – rapport för 2019

(org. nr. 802497-7434)

Vad vill er organisation uppnå?

IOGT-NTO-rörelsens långsiktiga och övergripande mål är att människor inte ska fara illa av alkohol eller andra droger - varken i Sverige eller någon annanstans i världen. Alkohol och andra droger ska inte heller utgöra hinder för mänskliga rättigheter, jämställdhet, hälsa, socioekonomisk rättvisa eller hållbarhet - och människor ska vara aktiva i olika samhällsfrågor.

Vi strävar efter att minska den totala konsumtionen av alkohol och andra droger, eftersom den medför så pass omfattande negativa konsekvenser såväl på individnivå som för samhället i stort. En av våra viktigaste uppgifter är att kämpa för att barn och unga ska ha rätt till en trygg och drogfri uppväxt och att varje barn ska ha en trygg vuxen.

För att uppnå ovanstående arbetar vi med alkoholpolitisk påverkan på lokal, nationell och internationell nivå, utmanar alkoholnormen och stöttar och stärker de som påverkats negativt av eget eller någon annans missbruk.

IOGT-NTO-rörelsen bedriver ett omfattande utvecklingsarbete i fjorton länder i Östafrika, Syd- och Sydostasien och sydöstra Europa tillsammans med lokala partnerorganisationer. Det internationella arbetet sträcker sig från förebyggande hälsoarbete, utbildning och fattigdomsbekämpning till lagstiftning- och policyarbete.

Ändamål

IOGT-NTO-rörelsen ideell förening bidrar, med egen verksamhet samt insamling av medel, till att förverkliga IOGT-NTO-rörelsens grundsatser. Genom insatser som syftar till att minska användandet av alkohol och andra droger stärker vi människors frihet, demokratiska rättigheter och hälsa, i Sverige och internationellt. Vi vill möjliggöra en trygg och drogfri uppväxt för barn och unga, och arbetar därför för en restriktiv och solidarisk alkohol- och narkotikapolitik. Vår folkrörelse utmanar alkoholnormen och alkoholkulturer genom att erbjuda nyktra mötesplatser för personlig utveckling och livslångt lärande.

I vilket organisatoriskt sammanhang verkar er organisation?

IOGT-NTO-rörelsen ideell förening, nedan kallad IOGT-NTO-rörelsen, bildades i oktober 2015 av de fyra förbunden IOGT-NTO, Ungdomens Nykterhetsförbund, Nykterhetsrörelsens Scoutförbund och Junis. IOGT-NTO-rörelsens förbund är alla religiöst och partipolitiskt obundna.

Syftet med föreningen är att samla de fyra förbundens gemensamma verksamheter i en organisation för att effektivisera arbetet och möjliggöra gemensam insamling av gåvor och bidrag. Förbunden driver också sedan länge ett internationellt arbete tillsammans, även detta arbete förlades i IOGT-NTO-rörelsen.

Strategiska beslut fattas gemensamt av de fyra förbunden medan det operativa arbetet kopplat till insamling och den internationella verksamheten i huvudsak sköts av anställda på IOGT-NTO:s kansli i Stockholm samt två regionkontor i Tanzania respektive Thailand. IOGT-NTO:s generalsekreterare är tillika generalsekreterare för IOGT-NTO-rörelsen. IOGT-NTO-rörelsens styrelse består av åtta ledamöter, två från varje förbund. Ledamöterna väljs på IOGT-NTO-rörelsens årsmöte, av ombud som respektive förbundsstyrelse utsett.

IOGT-NTO-rörelsen, och de fyra förbunden är i sin tur medlemmar i en rad nationella och internationella organisationer och nätverk som bidrar till att stärka organisationernas

interna kunskap och metodutveckling. IOGT-NTO-rörelsen är medlem i organisationerna CONCORD, Forum Syd, Svenska FN förbundet och Riksinsamlingen för Världens Barn samt samarbetspartner till Radiohjälpen. En av de viktigaste organisationerna som förbunden är medlemmar i är Movendi (f.d. IOGT International, nytt namn i januari 2020), som samlar över 150 medlemsorganisationer från 60 länder. IOGT-NTO-rörelsen tillsammans med Movendi samverkar även sina internationella påverkansinsatser gentemot och med globala organisationer som Världshälsoorganisationen (WHO) och andra FN-organ, samt andra biståndsaktörer.

En stor del av den internationella verksamheten genomförs av lokala samarbetsorganisationer som får finansiellt stöd av IOGT-NTO-rörelsen för att genomföra olika projekt. Det ger god förankring och bygger lokal kapacitet långsiktigt. Handläggning av projekt, kommunikation med lokala partners ansökningar och rapporter samt kompetensutveckling, sker på huvudkontoret i Stockholm samt på två regionkontor i Arusha, Tanzania samt Chiang Mai, Thailand.

Vilka strategier har ni för att uppnå era mål?

IOGT-NTO-rörelsens kommunikation väcker ett engagemang för IOGT-NTO-rörelsens frågor och visar på IOGT-NTO-rörelsens relevans och samhällsnytta.

IOGT-NTO-rörelsen har identifierat alkohol som ett av våra största samhällsproblem. I kommunikationen väljer vi att lyfta vårt arbete för barn och unga som växer upp i missbruksmiljö med budskapet "Varje barn ska ha en trygg vuxen". Forskning visar att barn och unga som växer upp i missbruksmiljö löper tre gånger högre risk att dö före 35 års ålder, jämfört med jämnåriga som inte växer upp i missbruksmiljö. De löper också högre risk att drabbas av psykisk ohälsa och att själva utveckla ett missbruk eller beroende senare i livet, vilket i sin tur drabbar deras barn. IOGT-NTO-rörelsens fyra förbund bidrar tillsammans till att bryta den onda cirkeln där missbruk och psykisk ohälsa går i arv.

Det internationella arbetet finansieras till övervägande del med institutionella medel från Forum Civ/Sida. Arbetet syftar främst till att reducera skadeverkningarna från konsumtion av alkohol och i viss utsträckning andra droger. Arbetet sker på lokal, nationell och global nivå.

På lokal nivå stödjer vi samarbetspartner som arbetar med att förändra alkohollagstiftningar genom social mobilisering i lokalsamhället, av vuxna och barn, män, kvinnor, flickor och pojkar. Påverkansarbetet genomförs både i familjen, i grannskapet såväl som gentemot lokala beslutsfattare. Förutom att verka för normförändringar så handlar arbetet i hög grad om att minska tillgången på alkohol med olika metoder: framförallt genom att arbeta lokalt för förbud av alkoholreklam samt lokala restriktioner för inköp av alkohol.

På nationell nivå arbetar våra partner med att ändra nationella lagstiftningar i en mer alkoholrestriktiv riktning, vilket är det mest effektiva sättet att nå breda resultat i hela samhället. Förändringsarbetet på den här nivån är långsiktigt då medvetenheten om alkoholens djupgående effekter på samhället är låg, och kraftfulla kommersiella intressen motarbetar alkoholrestriktioner.

Med stöd av forskning, internationella organisationer som WHO, nationella hälsomyndigheter och de egna nätverk vi har genom till exempel Movendi så har arbetet resulterat i positiva lagförändringar i flera länder. Under 2019-2020 har IOGT-NTO-rörelsen och våra partner lyckats introducera restriktioner i Vietnam, Uganda och Tanzania. Arbetet slutar inte där, fortsättningen handlar om att bevaka att lagstiftningen också implementeras i praktiken.

På global nivå samarbetar vi mycket med Movendi, och ofta är också våra partner med i detta arbete. Vi närvarar på olika högnivåmöten och konferenser för att mobilisera olika aktörer och vi arbetar för att skapa en diskurs där alkohol ses som ett utvecklingshinder för global utveckling. Alkohol är en av de största riskfaktorerna kopplat till icke-smittsamma sjukdomar som diabetes, cancer och liknande, som belastar många utvecklingsländers redan svaga hälsobudgetar.

Många av våra samarbetsorganisationer har en social eller förebyggande verksamhet. Det är starkt fokus på barn och ungdomar. I Östafrika ges exempelvis stöd till flera scout-organisationer, på Balkan sker arbetet till stor del genom regionala och nationella ungdomsnätverk och i Sri Lanka arbetar organisationen ADIC med skolor och festivaler för att bidra till förändring genom ungdomars egna initiativ. Andra samarbetsorganisationer arbetar på bynivå, för att tillsammans med många olika parter i lokalsamhället få till en positiv utveckling. Ofta är kvinnor en ledande kraft till positiv förändring och vi arbetar aktivt för ökad jämställdhet i samtliga projekt.

Vilken kapacitet och vilket kunnande har ni för att uppnå ert mål?

IOGT-NTO-rörelsen arbetar såväl i Sverige som i övriga världen med alkohol och narkotikafrågor. IOGT är sedan bildandet i USA på 1850-talet en nykterhetsorganisation och har i Sverige en lång tradition av att arbeta med både sociala, förebyggande och politiska frågor kring framförallt alkohol, men även narkotika. Det finns därmed en gedigen kunskap i dessa frågor inom IOGT-NTO-rörelsen.

Medarbetarna på den internationella avdelningen består av sex personer fördelat på fem tjänster på kontoret i Sverige vilket är IOGT-NTO-rörelsens säte, och cirka sex personer vardera på de två andra kontoren. Det är en verksamhetsansvarig chef, en regional chef per regionkontor, handläggare, ekonomer och kommunikatörer. Flera medarbetare på huvudkontoret har själva arbetat i IOGT-NTO-rörelsens samarbetsländer och har därmed en god geografisk och kulturell kompetens. Anställda på regionkontoren är till största del lokalanställda och har därför bra förutsättningar till en väl fungerande kommunikation med partnerorganisationer i regionen.

Kommunikations- och insamlingsarbetet genomförs av medarbetarna på insamlingsavdelningen, som alla har flera års erfarenhet av engagemangsdreven kommunikation och insamling. De har, liksom flera på ekonomiavdelningen, gått Givas grundkurs i insamling. Ambitionen är att all personal som är involverad i insamlingen ska gå denna utbildning. Kompetensutveckling av förtroendevalda och personal sker kontinuerligt även på andra sätt; via exempelvis workshops, föreläsningar och insamlingsforum.

Hur vet ni om er organisation gör framsteg?

IOGT-NTO-rörelsen arbetar med resultatbaserad styrning och verksamheten mäts dels genom de nyckeltal kring ändamål, administration och insamlingskostnader som årligen redovisas till Svensk Insamlingskontroll och dels genom kontinuerlig uppföljning av ekonomi och verksamhet i form av regelbundna rapporter samt årsredovisning till IOGT-NTO-rörelsens styrelse.

Den internationella verksamheten som finansieras genom Forum Syd (Sida), eller från Radiohjälpen, rapporteras enligt deras riktlinjer. Utöver det genomförs effektrapporter och utvärderingar med jämna mellanrum. Varje partnerorganisation och projekt har mål och indikatorer och de rapporteras två gånger per år. Projekten besöks även av IOGT-NTO-rörelsens personal från region- eller huvudkontoret flera gånger om året. Revisioner genomförs enligt internationell standard.

Våra påverkans- och insamlingskampanjer följs upp gentemot de mål som fastställts i respektive kampanj. Mål som handlar om attityd- eller beteendeförändringar följs upp genom regelbundna attityd- och varumärkesmätningar. Dessutom analyseras varje kampanj och lärdomarna sammanställs på ett sådant sätt att de kan tas i beaktande i det fortsatta arbetet. Efter varje kampanj mäter vi hur många vi har nått och engagerat och hur många som kan fortsätta bidra till att sprida kunskap om våra frågor och utmana alkoholnormen.

Vad har ni åstadkommit så här långt?

Det tidigare Institutet för IOGT-NTO-rörelsens Internationella arbete införlivades i IOGT-NTO-rörelsen 2017 samt att vårt nya Forum Syd-avtal initierades samma år. Organisationsutvecklingen gick något långsammare än tänkt då den internationella verksamheten på Sverigekontoret gjorde ett chefsbyte och positionen var vakant under en tid. Vi hade också en del personalomsättning. Mot slutet av 2018 började dock arbetet med att utveckla organisationen ta fart igen. Det löpande arbetet har ändå flutit på enligt plan.

Vit jul-kampanjen, som är vår viktigaste påverkanskampanj, har som mål att vuxna som firar jul med barn ska välja alkoholfritt under julen. 2019 års YouGov-undersökning visar att nästan varannan vuxen uppger att de inte dricker alkohol under juldagarna.

Närmare sex av tio mammor 30–45 år (kampanjens mobiliseringsmålgrupp) dricker *inte* alkohol under julen, vilket var i linje med förra årets resultat. Strax under hälften av de som uppmärksammat kampanjen uppgav att de påverkats av den på olika sätt; till exempel genom att de skrev under på vitjul.se, drack mindre eller reflekterade över sitt eget och andras drickande.

Insamling av ställningstaganden är ett sätt för medlemmar att inleda samtal om barn och ungas upplevelser av vuxnas drickande under julen. 2019 var det över 9 000 personer som ställde sig bakom kampanjen och ville bidra till att sprida dess budskap och påverka andra. 136 personer valde att registrera sig som Vit jul-ambassadör. Ambassadörerna försågs med argument och sociala medie-bilder, samt uppmanades att starta egen insamling och tipsa om företag.

Konkreta resultat

Under 2019 har arbete flutit på enligt plan, och en del av detta redovisades i förra effektrapporten redan. 2020 har dock präglats av Covid-19 pandemin och mycket av arbetet, inklusive uppföljning av det vi åstadkom 2019 har fått läggas på is på grund av restriktioner i stort sett alla länder där vi är verksamma. Uppföljningen av resultat från 2019 har varit en utmaning då både politiker, myndigheter och enskilda organisationer fokuserat på utfallet från pandemin. Detta gäller de flesta partner; effekten av resultaten från 2019 har i hög grad frusit inne då omständigheterna för deras arbete förändrats. Mycket arbete har istället anpassats till situationen och partners har hjälpt till med upplysningsarbete genom sina kanaler och gentemot sina målgrupper för att begränsa smittan.

Under 2019 stärktes vårt alkoholpolitiska nätverk i Östafrika, EAAPA. De har varit representerade i WHO's regionala högnivåmöte i Afrika. Ett viktigt utfall från mötet var att nu skall alkoholsituationen i regionen på allvar avrapporteras av staterna, och alkoholpolicy skall diskuteras. Afrika är den region som WHO bedömer kommer att få bära relativt sett det tyngsta lasset för kostnader för alkoholskador i den närmaste framtiden.

Mera specifikt så har vårt nationella alkoholpolitiska nätverk UAPA lyckats lyfta alkoholfrågan över hela landet. En ny restriktiv alkoholpolicy har introducerats. Redan i förra effektrapporten nämnde vi Vietnam som ett land där vi gjort stora framsteg inom alkoholpolicyområdet, och i maj 2019 fick vi äntligen ett formellt beslut om en ny mer restriktiv alkoholpolicy. För att ge en bild av långsiktigheten i detta arbete kan nämnas att

detta arbete pågått i över ett decennium, ofta i form av en dragkamp med alkoholindustrin. Att detta var ett viktigt steg understryks av att den genomsnittliga alkoholkonsumtionen i Vietnam har ökat från 3,3 liter 2011 till 6,6 liter per år 2016.

På nationell policynivå såg vi, förutom i Uganda också framsteg i Tanzania. Vår partner på Sri Lanka har i samarbete med svenska CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (som IOGT-NTO-rörelsen var med och initierade samt stöttade finansiellt), tagit fram en omfattande studie kring den lankesiska befolkningens alkoholvanor de senaste två decennierna.